

7/4539

-3-

SÜRELİDİR

7/18

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.007/1627
KONU :

ANKARA
20.18/2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İLGİ: a) TBMM Başkanlığı'nın 27.06.2001 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/4539-10999/25704 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 29.06.2001 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-541-1/3208 sayılı yazısı.

Mardin Milletvekili Sayın Metin MUSAOĞLU'nun Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Bakanlığım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını istediği, 7/4539-10999 esas no'lu yazılı soru önergesi cevabı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Şükrü S. GÜREL
Devlet Bakanı

Ek: Soru önergesi cevabı (4 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği :
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

719

**MARDİN MİLLETVEKİLİ METİN MUSAOĞLU'NUN TEVCİH ETTİĞİ
7 / 4539 - 10999 ESAS NO.LU SÖZLU SORU ÖNERGESİNE VERİLEN
CEVAPLAR :**

SORU-1: Ham Bor madeni yerine rafine ve uç ürünleri üretmeye yönelik çalışmalar ilgili kurumlarda yapılıyor mu ? Uç ürünler üretme doğrultusunda işbirliği yapılarak laboratuvar ve pilot çapta bilimsel çalışmalar yapılıyor mu? ARGE Dairesine özel önem veriliyor mu? Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. tekrar kurum bünyesine (Daire Başkanlığı) alınıyor mu? Yeni ve çağdaş bir anlayışla manevra kabiliyeti yüksek bir konuma getiriliyor mu?

CEVAP-1: Eti Holding A.Ş., 14.06.1935 tarihinde 2805 sayılı Kanunla bir Kamu İktisadi Kuruluşu olarak kurulan Etibank Genel Müdürlüğünün, başka bir ifadeyle ülkemizde madencilik, kimya ve metalurji sektöründe bankacılık faaliyetleri ile birlikte uzun yıllardan beri faaliyette bulunan köklü bir geleneğin ve birikimin devamı olup günümüzde faaliyetlerine Eti Holding A.Ş. olarak devam etmektedir.

Eti Holding A.Ş. ülkemizdeki birçok madenin ekonomiye kazandırılması için arama, üretim, zenginleştirme ve pazarlama faaliyetlerini yürütmüştür. Madenlerin rezervlerinin bitmesi ve ekonomik olmaktan çıkması sonucunda bugün, bor tuzları ve alüminyum sektöründe aktif olarak faaliyetlere devam edilmekte olup rafine ve uç ürünlere kadar entegre üretim yapılmaktadır.

1978 yılında çıkartılan Devletçe İşletilecek Madenler Hakkındaki Kanunla bor madenleri devletleştirilerek işletmesi görevi Eti Holding A.Ş.'ne (Etibank) verilmiştir. Daha sonra, 1983 yılında 2840 sayılı Kanunla Bor, Asfaltit, Uranyum ve Toryum madenlerinin aranması, işletilmesi ve pazarlanması ile ilgili maden hakları yeniden düzenlenmiştir. Bu Kanunlar çerçevesinde bor madenleri ile ilgili faaliyetlerini sürdüren Eti Holding A.Ş. 1978 yılından bugüne kadar yaklaşık toplam 600 milyon US\$'lık yatırım yaparak cevher bazında 660 milyon ton olan bor rezervini günümüzde cevher bazında 2 milyar ton'un üzerine, dünya bor üretiminde ülkemizin payı da 1975 yılında %11'den günümüzde %31 seviyesine çıkartılmıştır. Yine 1978 yılında 83 milyon US\$ olan ülkemizin bor ihracat gelirleri de günümüzde 250 milyon US\$/yıl seviyesine yükseltilmiştir.

Dünya bor üretimi cevher bazında 1.5 milyon ton'dur. Bu üretimin %37'si US Borax Inc., %31'i Eti Holding A.Ş. tarafından karşılanmakta olup, US Borax Inc. firması 1.3 milyon ton rafine bor ürünleri satışı ile 1.2 milyar US\$'lık bor piyasasından 800 milyon US\$/yıl gelir sağlarken, Eti Holding A.Ş. bor ürünleri satışından 220-250 milyon US\$/yıl gelir elde etmektedir.

Bu durumun nedeni, yıllardır bor sektöründe rafine, bor uç ve ileri bor uç ürünleri yatırımlarının yapılmamasıdır. Ancak, son yıllarda Eti Holding A.Ş. bor politikasını ham bor ürün satışlarının tedricen azaltılması, rafine ve bor uç ile ileri bor uç ürünlerine yatırım yaparak ülkemizde bor'a dayalı sanayi tesislerinin kurulması şeklinde belirlemiştir.

720

Eti Holding A.Ş.'nin benimsediği Bor Politikası çerçevesinde, halen 557 bin ton/yıl civarında olan rafine bor üretim kapasitesini önce 800 bin ton/yıl, daha sonra da 1 milyon 200 bin ton/yıl seviyelerine yükseltmek için yoğun bir yatırım atağı başlatılmıştır.

Bu kapsamda; Eti Holding A.Ş.'nin kendi kaynaklarından sağlayacağı toplam 200 milyon US\$ seviyelerine yaklaşan proje tutarları ile 1998 yılında yatırımına başlanan; 100 bin ton/yıl kapasiteli Emet Yeni Borik Asit Tesisi (2002 yılında tamamlanması planlanmıştır), 160 bin ton/yıl kapasiteli Kırka 3. Bor Türevleri Tesisi (2001 yılında tamamlanması planlanan tesiste devreye alma çalışmaları başlamıştır.) ve 50 ton/saat kapasiteli Tek Kademede Penta Üretim Tesisine (birinci adımı devreye alınmış olup ikinci ve üçüncü adımları Eti Holding A.Ş.'nin Yatırım Programında yer almaktadır.) ilave olarak 1998 yılında başlatılan yatırım atağı çerçevesinde 2001 yılında da 240 bin ton/yıl kapasiteli Yeni Sülfürik Asit Tesisi'nden (2003 yılına kadar tamamlanması hedeflenmektedir.) oluşan rafine bor ürünleri yatırımlarına başlanmış ve yürütülmektedir.

Söz konusu yatırımların faaliyete geçmesiyle, yaklaşık 260 bin ton/yıl ilave rafine bor kapasitesi devreye girecek olup, Eti Holding A.Ş. bor satış gelirleri de yılda yaklaşık 100 milyon US\$ artacaktır.

Ayrıca, 240 bin ton/yıl kapasiteli Kırka 4. Bor Türevleri Tesisi ile Bandırma da 45 bin ton/yıl kapasiteli Sodyum Perborat Tesisi projelerine ilişkin ön fizibilite çalışmaları tamamlanmış olup Eti Holding A.Ş.'nin 2002 yılı Yatırım Programında uygulama projesi olarak yer almasına karar verilmiştir.

Planlanan yatırımların tamamlanması ile ülkemiz bor ihracatı 220-250 milyon US\$/yıl seviyesinden yaklaşık 3 kat artırılarak 750-800 milyon US\$/yıl'a çıkarılabilecektir.

Bor ürünleri, organik bor bileşiklerinden, inorganik bor bileşikleri ve bor alaşım metallerine kadar 250 çeşide ulaşan geniş bir ürün yelpazesine sahiptir. Bor mineralleri, hammadde, yarı mamul ve mamul madde olarak; cam, porselen, seramik, tekstil, deterjan, kağıt, tarım, metalurji, elektrik/elektronik sektöründe ve nükleer yakıt teknolojisinde kullanılmakta olup, yüksek teknoloji gerektiren ürünlerin üretiminde önemli rol oynamaktadır. Bor'un bu özellikleri ve dünya bor piyasasının yapısı nedeniyle bor ürünleri teknolojileri kolaylıkla elde edilememektedir. Eti Holding A.Ş. dışarıdan temini mümkün olmayan teknolojileri büyük masraflar yaparak kendi imkanları ile geliştirmektedir. Eti Holding A.Ş. Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığınca yürütülen çalışmalarla laboratuvar ve pilot çapta araştırmalar yapılmakta, sürekli yenilenen teknolojiye gelişmeler izlenmekte ve değerlendirilmektedir. Rekabet edebilme gücünü artırabilmek için sürdürülen bilimsel ve teknolojik çalışmalar çevre hassasiyetini gözetilen kriterler dikkate alınarak yapılmaktadır. Eti Holding A.Ş. Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı TSE Standartlarında madencilige yönelik laboratuvar hizmetleri verirken, diğer yandan analiz yöntemleri ile ilgili araştırmalar yaparak laboratuvar tekniklerini geliştirmektedir.

721

Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. Genel Müdürlüğü, 26.04.2001 tarih ve 2001/T-9 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile Bağlı Ortaklık Statüsü kaldırılarak bütün aktif ve pasifleri ile Eti Holding A.Ş.'ne devredilmiştir. Yeni statüsü ile de dünyadaki gelişmeleri yakından izleyen çalışmalarını devam ettirmektedir.

SORU-2: Eti Holding'in yönetim kademelerinde mesleki uzmanlık gerektiren işletmelerde işin karakterine yabancı olan vasıfsız şahısların salt politik angajmanlarla yönetici kadrolarına getirilmesi önlenecek midir?

CEVAP-2: Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğünün yönetici kademelerinde madencilik alanında hizmette bulunmuş, bu alanda bilgi ve tecrübeye sahip yöneticiler görev almaktadır.

SORU-3: Bor alanında dünya pazar payının iki katına çıkarma olanağına sahip bir Türkiye'nin rekabet gücünü yitirmesi fırsatını yaratmak mı istiyorsunuz?

SORU-4: Türkiye'nin stratejik ve emek ürünlerini IMF'nin isteği doğrultusunda gerçek değerinin çok altında Eti Bor'u özelleştirerek ülkenin toprağı ve onun derinliklerinde yatan zenginliklerini bu şekilde dış güçlere satmış olmayacak mısınız? Bu özelleştirme gerçek değerinde yapılacak mı? Bu durumda Türkiye'nin kazancı ve kaybı ne şekilde gerçekleşecektir?

CEVAP-3 ve CEVAP-4: Eti Holding A.Ş., bor ürünlerinin birbirini ikame özelliği nedeniyle ürün çeşitlendirilmesinin gerekliliğini ve bunun gerçekleştirilmesi için büyük yatırımlar, sürekli teknoloji yenileme ve dünya çapında pazarlamayı içeren bir işletmeciliği dünya bor piyasasında rekabete girebilmenin zorunlu koşulu olarak görmektedir. Bunun için, Ülkemizin bor madeni potansiyelinin mevcut yasalar korunarak Eti Holding A.Ş. tarafından belirlenecek stratejilerle tek elden yürütülmesi gereklidir. Aksi takdirde, özelleştirmeye gidilmesi halinde, ülkemiz bor zenginliğinin gücü dağıtılarak birbirleriyle rekabet halinde küçük ölçekli firmalarla etkinliğinin kaybolmasına yol açılacaktır. Bu şekilde bir yapılanma ile ülkemiz bor yataklarının bor piyasasında hakim olan firmaların eline ve kontrolüne geçmesi de kaçınılmaz olacaktır.

Bilindiği gibi, 1970'li yıllara kadar ülkemiz bor cevheri üretim ve ihracatı genelde İngilizlerin Borax Consolidated Limited Şirketi kontrolünde kalmıştır. 1978 yılında çıkartılan 2172 sayılı "Devletçe İşletilecek Madenler" hakkındaki Kanunla bor madenleri devletleştirilerek işletilmesi görevi Eti Holding A.Ş.'ne (Etibank) verilmiş ve bu gidişe "dur" denilmiştir. 1983 yılında çıkartılan 2840 sayılı "Bor, Asfaltit, Uranyum ve Toryum Madenlerinin Aranması, İşletilmesi ve Pazarlanmasının Devlet Eliyle Yapılması" kanunu ile de Kamu Kuruluşlarına devredilen maden hakları yeniden düzenlenmiştir.

Bu kanuni çerçeve, bor cevherinin özellikleri ve dünya bor piyasası koşulları bilinerek ülkemiz ekonomik menfaatlerinin daha yüksek seviyelere çıkartılarak daha etkin olarak korunması için elverişli imkan yaratmaktadır.

722

Eti Holding A.Ş. mevcut kanunlar çerçevesinde, dünya bor piyasasından daha fazla pay olarak gelirlerimizin artırılması için özellikle ham bor yerine rafine bor ürünlerine yatırım yapılmasına ağırlık vermiştir.

Ayrıca Eti Holding A.Ş., yurt dışı pazarlama ağını yaygınlaştırmak ve daha etkin pazarlama yapmak için Ağustos 2000 yılında ABD'de yeni bir pazarlama şirketi olan Etimine USA Inc.'i kurmuştur. Avrupa ve ABD'deki mevcut pazarlama ağının Uzak Doğu ve Japonya'yı kapsayacak şekilde genişletilmesi çalışmalarına devam edilmektedir.

Eti Holding A.Ş.'nin yurt dışında rekabete girebilmesi için özelleştirmenin gündeme getirilmesi bir yana, mevcut durumunun daha da güçlendirilerek bor madeninin işletilmesini ve bor'a dayalı sanayinin kurulmasını tek elden yürütmesi gerekmektedir.